

OPBOUW

WEEKBLAD TOT OPBOUW VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

uitgave van de gereformeerde persvereniging „opbouw“

Abrahams geloof en ons geloof

Rom. 4 : 22—25

Het slot van het voorafgaande gedeelte was, dat Abraham aan Gods belofte niet heeft getwijfeld door ongelooft. Hij heeft het niet gewaagd om te denken of te zeggen: Gods belofte komt niet uit. Dat was een wonder van Gods genade, dat Abraham zo onvoorwaardelijk op de HERE vertrouwd. Door dat geloof stond hij in alle opzichten sterk. Maar zo gaf hij ook aan God de eer, die Hem toekomt. Hij eerde God door te geloven in Zijn almacht en waarheid en trouw. Zou God iets zeggen en het niet doen? Of zou God niet machtig zijn om te doen, wat Hij beloofd had? Dat heeft Abraham niet durven denken, nog minder zeggen. Hij heeft niet maar zo in het algemeen geloofd, dat God almachtig was, terwijl hij twijfelde of God Zijn almachtige genade wel in zijn leven zou willen tonen. Neen, hij was ten volle verzekerd, dat God Zijn belofte aan hem waar zou maken. De HERE had het immers beloofd? Nu dan!

In vs 22 gaat Paulus nu zó verder: „Daarom ook werd het hem gerekend tot gerechtigheid“. Dat geloof van Abraham was voor God reden om te verklaren, dat hij zó in de rechte verhouding tot God stond. Dat behaagde de HERE, dat Abraham zo onvoorwaardelijk op Hem vertrouwd. We lezen in Gen. 1 : 31: „En God zag al wat Hij gemaakt had, en zie het was zeer goed“. Zo zouden we ook kunnen zeggen: God zag het geloof, dat Hij door Zijn belofte in Abraham gewerkt had, en zie, het was zeer goed. God rekende hem dat tot rechtvaardigheid. Dat wil niet zeggen, dat hij zonder zonde was of dat hij nooit meer in zonde vallen kon. Maar wel, dat hij zo recht tegenover God en Zijn belofte stond.

Nu zou iemand kunnen denken, dat dit alles alleen om Abraham geschreven werd. Opdat alle nageslachten in hem zouden roemen en met verbazing naar zo groot geloof zouden staren. Dat hebben de Joden gedaan. Ze hebben van hem zeer heerlijke dingen gezegd en hem hemelhoog geprezen. Maar dat was de bedoeling van de HERE niet, toen hij deze geschiedenis liet beschrijven. Zeker, we mogen gedenken, wat de HERE aan Abraham gedaan heeft, en hoe hij geloofd heeft. Van de vrouw, die Jezus gezalfd heeft met zeer dure zalf heeft de Heiland gezegd: „Alwaar dit Evangelie gepredikt zal worden in de gehele wereld, daar zal ook tot haar gedachtenis gesproken worden van hetgeen zij gedaan heeft“ (Matth. 26 : 13). Zo mogen we ook in gedachtenis houden, dat Abraham in God geloofde en dat dit hem tot rechtvaardigheid werd gerekend. Maar dat is niet alléén het doel van wat er omtrent Abraham geschreven staat. Er staat in Rom. 15 : 4: „Alwat tevoren geschreven is, dat is tot onze lering tevoren geschreven“. Zo staat het nu ook met de geschiedenis van de vader der gelovigen. Daarom schrijft Paulus in vs 23: „Echter niet om zientwil alleen werd geschreven: het werd hem toegerekend“. De Schrift zet niet één gelovige „op het paard“. Ze leert ons nooit in een mens roemen, hoe hoog hij ook begenadigd mag zijn. Roemen in mensen moeten we maar grondig afleren. Want dat is niet uit God, maar uit den boze.

Daarom vervolgt Paulus: „Maar ook (werd het geschreven) om onzentwil, wien het zal worden toegerekend, ons, die ons geloof vestigen op Hem, die Jezus onzen Here uit de

doden opgewekt heeft“. Abraham staat met zijn geloof niet eenzaam in de geschiedenis. Hij is een vader van volken. Eens zal blijken, dat een schare, die niemand tellen kan, uit hem is voortgekomen. En terwille van alle gelovigen uit alle eeuwen en uit alle volken, talen, natiën en tongen, is ons het geloof van Abraham beschreven. Opdat wij zouden verstaan wat geloven is en dat God zulk geloven tot rechtvaardigheid rekent.

Men zou kunnen denken, dat het geloof van Abraham toch wel iets heel anders was dan het geloven van ons. Was dat niet een heel aparte geschiedenis? Een zeer bijzonder geval? Had Abraham niet een buitengewone belofte en ging het met de vervulling daarvan niet zeer wonderlijk toe? Dit alles zou Paulus niet ontkennen. Maar toch is er in hoofdzaak overeenkomst tussen het geloof van Abraham en dat van ons. Deze overeenkomst namelijk, dat Abraham en wij met dezelfde God te doen hebben. En dat zijn en óns geloof op dezelfde almachtige genade van God gericht is.

Abraham geloofde God, die doden levend maakt en roept de dingen, die niet zijn, alsof zij waren. Diezelfde God leeft nog. En in de volheid des tijds heeft Hij nog veel heerlijker en heilrijker getoond, dat Hij doden kan opwekken. Want Hij heeft Jezus, onze Here, uit de doden opgewekt. Dat is oneindig veel belangrijker dan wat God met Abraham gedaan heeft. Want wat God gedaan heeft door de opwekking van Jezus, onze Here, uit de doden is beslissend voor het eeuwige leven van allen, die in Hem geloven. Met nadruk wordt Jezus hier genoemd: onze Here. Hij is onze eigenaar, onze gebiedster. Hij heeft ons gekocht met de prijs van zijn bloed. Hetzij dat wij sterven, hetzij dat wij leven, wij zijn des Heren. Heeft God de Here Jezus uit de doden opgewekt, dan zijn wij, die in Hem geloven, bevrijd van de dood en erfgenamen van het eeuwige leven. Paulus schrijft in II Cor. 5 : 15: „als die dit oordelen, dat indien één voor allen gestorven is, zij dan allen gestorven zijn. En Hij is voor allen gestorven, opdat degenen die leven niet meer voor zichzelf zouden leven, maar voor Hem, die voor hen gestorven en opgewekt is“. Hier geldt in de volle zin van het woord: Eén voor allen, namelijk die in Hem geloven.

We kunnen hier leren, dat ons geloof op God gericht moet zijn. Op God, die Jezus, onze Here, uit de doden opgewekt heeft. Er zijn mensen, die geloven van zichzelf, dat ze dood zijn; of wel, dat ze levend zijn. Dat noemde Luther een verkromping of ombuiging van het geloof. Nooit leert ons de Schrift, dat we iets van ons zelf moeten geloven. Het geloof is — als het recht geloof is — niet gericht op de dode of de levende zondaar, maar op God, Die Jezus Christus heeft doen opstaan uit de doden. En op Jezus Christus, die uit de doden is opgestaan door de almachtige kracht des Vaders. Allen die in Hem geloven wordt dat geloof nog gerekend tot rechtvaardigheid.

In vs 25 zegt Paulus van de Here Jezus: „Die is overgeleverd om onze overtredingen en opgewekt om onze rechtvaardiging“. Paulus zal gedacht hebben aan Jesaja 53 : 5: „Maar hij is om onze overtredingen verwond, om onze ongerechtigheden is hij verbrijzeld; de straf die ons de vrede aanbrengt was op hem en door zijn striemen is ons genezing geworden“. Voor „overgeleverd“ staat een woord, dat vaak in de lijdensgeschiedenis

UIT DE INHOUD:

Abrahams geloof en ons geloof	H. J. J.
Pluriformiteit der kerk (V)	C. V.
Een „goede boodschap“ uit Spakenburg	C. V.
Aan de voeten van Gamaliël (I)	E. R. P.
Evangeliseren	B. T.
In memoriam Geerten Gossaert	J. B.
Reclassering	J. v. D.
Boekbespreking	G. V.
Van hier en ginds	
Persschouw	
Aankondigingen	
Derde verantwoording	
Rondom „Een afzetting“	Red.
Kerknieuws	

wordt gebruikt. Judas heeft de Here Jezus overgeleverd aan de leden van het Sanhedrin. Het Sanhedrin heeft Hem overgeleverd aan de heidenen. Maar achter dit alles staat God, Die Jezus Christus heeft overgeleverd aan de dood. Niet omdat Hijzelf de dood verdiend had. Want Hij was volkomen rechtvaardig, heilig en goed. Hij kon met recht zeggen: „Wie overtuigt Mij van zonde?“ Maar Hij is overgeleverd om ónze zonden. Onze overtredingen waren de oorzaak, dat de Here Jezus de dood als straf der zonde op zich moest nemen. Maar daarmee is niet alles gezegd. Hij is gestorven om onze zonden te verzoenen. Zoals hij reeds gezegd heeft tijdens zijn leven: „Want ook de Zoon des mensen is niet gekomen om gediend te worden, maar om te dienen en zijn ziel te geven tot een losprijs voor velen“.

Daarom kan er ook volgen: „en opgewekt om onze rechtvaardiging“. Dat wil zeggen: terwille van onze rechtvaardiging. We kunnen ook wel zeggen: Opdat wij zouden gerechtvaardigd worden door het geloof in Hem. In de loop der tijden zijn miljoenen gerechtvaardigd door het geloof. Dat zou niet mogelijk zijn geweest, als de Here Jezus niet was opgewekt uit de doden. Het is zoals de Catechismus belijdt: Hij heeft door zijn opstanding de dood overwonnen, opdat Hij ons de gerechtigheid, die Hij door zijn dood ons verworven had, kon deelachtig maken. Men heeft wel eens gesproken van een rechtvaardiging van eeuwigheid of van een eeuwige rechtvaardiging. Hier spreekt de Schrift daar in elk geval niet van. Het gaat hier over de rechtvaardiging in de tijd, in de loop der tijden.

We gebruiken het woord rechtvaardiging in het gewone spraakgebruik niet. Maar als we in de Schrift thuis zijn verstaan we het wel: Het is de daad van een rechter, die een beschuldigde niet veroordeelt, maar vrijspreekt. We kunnen rechtvaardiging gerust vertalen met: vrijspraak. Ook wel met: vergeving der zonden. Wat een geluk als een beklagde wordt vrijgesproken. Dan gaan de deuren naar het leven weer open. Dan is er geen sprake meer van gevangenis of boete of straf. Wie vrijgesproken is staat weer vrij in het leven. Hoe groot is dan wel het geluk van hen, die God vrijspreekt. Zij hebben geen schuld meer bij God. Ze leven in het zonlicht van Gods genade. Ze zijn vrij van de schuld der zonde en zo ook van de heerschappij der zonde en van de straf der zonde. Ze gaan het leven in en erven het Koninkrijk der hemelen. Ze liggen van nature midden in de dood. Maar door het geloof in God en in Jezus Christus leven ze en zullen ze leven tot in eeuwigheid.

H. J. JAGER.

Pluriformiteit der kerk

V

Eindeloze variatie

Uit de overweging van de enkele Schriftgegevens, waarop we in onze vorige artikelen de aandacht vestigden, bleek reeds overduidelijk, dat er in de kerk van onze Heer Jezus Christus een zeer grote veelvormigheid openbaar wordt.

Niets is daarin geheel gelijk aan iets anders.

Als de kerk leeft, groeit en bloeit daarin iedereen en alles met een veelkleurigheid, welke in Gods wereld nergens wordt overtroffen.

En het is zó, dat het leven der kerk zulk een veelvormigheid eist. De kerk kan zonder haar zelfs niet eens bestaan! Haar kerk-zijn hangt daar voluit van af. De kerk is alleen kerk, kán alleen kerk zijn, dank zij die variatie.

Wie nu de kerk in deze wereld heeft gezien zoals ze is, werd zonder twijfel ook, misschien zelfs wel het meest, getroffen door de oneindige verscheidenheid welke men dan in haar ontdekt.

We willen daarvoor nu even de aandacht vragen.

* * *

Er is in de kerk, om daar maar mee te beginnen, een inderdaad geweldige verscheidenheid, welke voortkomt uit het verschil in ras, volk, afstamming, met, in onlosmakelijk verband daarmee, het verschil in historie, cultuur en wat daar zo al mee samenhangt.

Hoe geheel anders is niet een gemeente in een stad en die in een rustig, geïsoleerd dorp. Een kerk in Groningen is zeer verschillend van een in Limburg. En wat een diepgaand onderscheid bestaat er b.v. tussen de trouwe kerken in Rusland en die in Spanje. Wat zouden we vreemd opkijken als een soembanese- of papoea-kerk midden onder ons kwam leven!

Welk een verschil in reactie is er zo op de éne boodschap, het éne zelfde Evangelie van Jezus Christus. Hoe geheel anders is de beleving van de zonde en van de vergeving daarvan. Hoe totaal anders wordt de blijdschap en de lof des Heren vertolkt. Hoe verschillend is ook de vroomheid en het christelijke leven in de vele kerken der vele landen. Welk een andere waardering van het kennen, van het menselijke leven in lijden, vreugde vervolging enz.

Zeker, er is in allen die Christus waarlijk toebehoren een diepe en fundamentele eenheid. Want allen hebben één God en Vader, en één Verlosser en Heer. Allen worden door één Geest geleid en leven uit één woord. Allen ontvangen ook éénzelfde doop en éénzelfde Avondmaal. Maar hoe eindeloos gevarieerd resoneert het menselijk hart, de levende mens, de kerkelijke gemeenschap op dat alles.

Is het een wonder dat de kerken uit verschillende volken elkaar dikwijls helemaal niet verstaan?

Het is wél een wonder, en zelfs een zeer gróót, dat die pluriforme menigte van kerken en kerkleden met hun pluriforme leven, ondanks alles, als het er op aan komt, zo wonderlijk één zijn in hun Heer!

* * *

Er is in de kerk ook het verschil tussen mannen en vrouwen!

Beiden zijn volledig lid van het lichaam van Christus. In Christus is noch man noch vrouw.

Maar de mannen en de vrouwen hebben in de kerk ieder een geheel eigen plaats en een geheel eigen taak.

De man is o.a. geroepen om het „bizondere ambt” te bedienen. Hij moet, daarin staande, de kinderen Gods leiden, regeren, verzorgen.

De vrouw kreeg o.a. de roeping — het is tegelijk een voorrecht — om voor de Here kinderen ter wereld te brengen. Daarin zal zij „zalig” zijn. D.w.z.: daarin zal zij de genade van het Koninkrijk ontvangen en haar taak daarin vervullen.

Dit is iets van het verschil tussen de man en de vrouw als leden der kerk, maar ook niet meer dan iets. Want dat verschil gaat, zoals ieder inziet die daarover wel eens heeft

nagedacht, nog veel en veel verder. Het omvat niet minder dan het gehele kerklid-zijn van beide.

* * *

Er zijn in de kerk altijd ook **ouderen** en **jongeren**.

Als het **goed** staat met de kerk hebben de ouderen daarin de leiding.

Het is nu eenmaal zo, dat, uitzonderingen daar gelaten, de genade van God, de machten der zonde, het woord van God pas diep worden verstaan na een langdurige levenservaring van strijd, vallen, opstaan, falen, aanvechting en weer overwinnen door Gods genade.

Ik hoorde een fijn christen eens zeggen: als je er zo langzamerhand iets van gaat beseffen wat geloof en geloofsstrijd, wat zonde en genade, wat de kerk, haar zonden, haar falen, haar kracht en haar overwinning is, dan neemt God je weg.

Maar de jongeren hebben óók een plaats in de kerk, en een volle! Men moet maar eens lezen hoe Johannes hen prijst. Ik schrijf u jongelingen, zo leest men in één van zijn brieven, want gij zijt sterk en het woord Gods blijft in u en gij hebt den boze overwonnen!

Het is voorts ook altijd zo geweest, dat, als de kerk afviel en verwereldlijkte, God de jongeren riep en hún, meer dan de ouderen, de kracht en de moed gaf om de strijd tegen de zonden der kerk op te vatten. Als God reformatie der kerk gaf, schonk hij die veelal door middel van de jeugd.

Maar wat is er dikwijls ook een spanning, een strijd, een wantrouwen geweest tussen de oudere en de jongere generatie.

In de ouderen brandde dan de jaloezie, het afgunst, de boosheid, soms zelfs de haat, omdat zij zagen hoe eigen invloed taande en de massa meegesleept werd door bezielde jonge mannen, die hun tijd kenden, en een verlossend woord spraken; die beseften wat de harten bewoog en benauwde en soms de duizenden opvoerden, naar nieuw geloof, nieuwe hoop, nieuwe liefde.

Maar ook omgekeerd: hoe vaak hebben jongeren niet de echte wijsheid van de ouderen veracht en een generatie, die voor Gods zaak had gestreden en geleden, verguisd en gesmaad?

* * *

Er was steeds ook in de kerk het verschil tussen **rijken** en **armen**.

De sociale verschillen zijn daarin net zo groot als ze, waar ook maar ter wereld, gevonden kunnen worden.

Want in de kerk wordt het onderscheid tussen arm en rijk, het sociale verschil, niet opgeheven.

Wel is het zo dat „in Christus” noch arm noch rijk is. Een rijke is niet zo „arm” of hij kan nog door het bloed van Christus verlost worden. En een arme is niet zo „rijk”, of ook voor hem is er nog behoud mogelijk.

Wat is het een groot ding als armen en rijken beiden hun eigenlijke armoe hebben ontdekt in hun zonde en schuld. En evenzo hun ware rijkdom in Christus. Wat is het heerlijk als armen en rijken beide hebben verstaan, dat het wezenlijke van ieder mensleven, en niet minder van het leven der kerk, is: het **dienen**. En dat men met het oog daarop, als materiaal daarvoor, van God alles ontving wat men „bezit”.

Ja, als het zo is, dan is de onderscheiding van arm en rijk in de kerk alleen maar goed en schoon en is de egalisering ten aanzien van het stoffelijk goed alleen maar armoe.

Maar hoe dikwijls was het anders!

Hoe dikwijls hebben kerken en kerkleden niet gezocht onder de tyrannie van het geld!

Wie heeft niet gehoord van de kerken, waarin de rijke boer of de rijke zakenman almachtig heerste. Hoe vaak hebben de dominé's niet met de ármen gebeden en met de rijken gegeten?

Gruwelijk is de zonde, welke de kerk speciaal in de vorige eeuw op zich heeft geladen door haar schandelijke onverschilligheid ten opzichte van de ten hemel schreiende ellende, waarin honderdduizenden zijn ondergegaan.

Maar ook: hoe dikwijls laaide de woede en de haat op van de arme leden der kerk en vergiftigde wrok de zielen?

Redactieleden:

Dr. J. BOSCH, P. GROEN, Prof. Dr. H. J. JAGER, Prof. C. VEENHOF

Adres van Redactie:

H. J. Jager, Jan v. Arkelstr. 7, Kampen

Medewerkers:

Ds. D. van Dijk, Groningen
Drs W. K. van Dijk, Groningen
P. A. Hekstra, Rotterdam
Dr. D. Holwerda, Groningen
Ds. P. K. Keizer, Groningen
Drs J. F. J. Lamet, Eindhoven
Ds. J. Meester, Amsterdam-Z.
Mr. Dr. Meulink, Enschede
D. W. L. Milo, Nunspeet
Prof. Dr. K. J. Popma, Utrecht
Drs G. Puchinger, Utrecht
Drs H. R. Rookmaaker, Leiden
Ir. J. Stellingwerff, Eindhoven
Ds. B. Telder, Breda
Ds. G. Visee, Kampen
Ds. C. Vonk, Schiedam
Ds. D. K. Wielenga JDzn, Rotterdam
Prof. Mr. H. D. van Wijk, Amstelveen

Secretariaat Geref. Persvereniging „Opbouw”:

H. Albracht, Prof. Wentlaan 50, Utrecht

Penningmeester van de Geref. Persvereniging:

Drs J. F. J. Lamet Antilopelaan 2, Geldrop, post Eindhoven

Er was in de kerk ook steeds het onderscheid tussen „**intellectuelen**” en het „**gewone volk**”; de mannen en vrouwen van wetenschappelijke studie en de grote massa die het voorrecht van een dergelijke vorming moesten ontberen, of wegens gemis aan gaven, of ook vanwege gemis aan geld.

Wat is het nu prachtig als de geleerden in de kerk klein en eenvoudig zijn in het geloof; als ze het beleven, dat ze voor Christus en in de zonde geen haar vóór hebben op hun minder ontwikkelde medegelovigen; als ze alle schatten welke ze ontvingen van ganser harte dienstbaar maken aan de concrete kerk van God waartoe ze behoren en die, als men haar van nabij beschouwt, altijd ook zo vol ellende, narigheid, ruzie is en alle aantrekkelijkheid voor „het vlees” mist.

Wat is het heerlijk als ook de intellectuelen zich ten volle geven in de arbeid der kerk.

Dan zitten reuzen in de wetenschap als Woltjer en Fabius zondag aan zondag twee maal op hun plaatsje in de kerk als één onder velen. En dan laten zij zich, als het nodig is, vinden voor het ambt van ouderling. Ik denk aan Greijdanus en Schilder, aan Esser en Dam, die nooit ontbraken op een gemeentevergadering en er niet aan dachten een verkiezing van ouderlingen en diakenen te verzuimen. Die met de eenvoudigsten met vreugde en wijsheid omgingen en alle afstand „in Christus” en om zijnentwil overbruggen.

Maar wat is er ook een massa ellende in de kerk gekomen ten gevolge van de spanning, het wanbegrip, het wantrouwen tussen die intellectuelen en de eenvoudige gelovigen!

Wat hebben de geleerden dikwijls de neus opgetrokken voor het — inderdaad zeer vaak eigenwijze, lastige, onhebbelijke — „gewone volk”. Wat hebben ze dikwijls minachtend, laatlund, ja, beledigend gesproken over de kerk, die inderdaad stik vol zonden is, maar die toch ook, en juist zó, de bruid van Christus is — omdat nu eenmaal **goddelozen** worden gerechtvaardigd.

Hoe vaak hebben mannen van wetenschap er eerst zelf voor gezorgd, dat in de kerkelijke vergaderingen alleen maar „heel gewone mensen” zaten, omdat zij weigerden in de kerk te dienen! En er daarna op hebben afgegeven, dat de kerkeraden en zo toch maar een dom en onbenullig zaakje waren.

Maar ook omgekeerd: wat zijn mannen en vrouwen van wetenschap, die in oprechtheid de kerk met hun grotere kennis en wetenschap wilden dienen, niet dikwijls miskend, veracht, gedwarsboomd, belachelijk gemaakt en gewond door het „gewone kerkvolk”, dat dikwijls alleen maar waarden kon wie zich in levensgewoonten en levenstoon aan hen conformeerde en dat zo graag door de „groten” werd gestreeld en geveid — niet beseffend dat ze dikwijls juist zo werden gebruikt als materiaal in de hand van „de leider”.

Een „goede boodschap” uit Spakenburg

De lezers van ons blad hebben ongetwijfeld reeds gehoord of gelezen van het belangrijke besluit, dat de Generale Synode van Spakenburg heeft genomen inzake de verhouding tussen de Chr. Geref. en de Geref. Kerken.

Nadat aanvankelijk, na 1946, een goed contact was verkregen tussen de wederzijdse deputaten, kwam er daarna stagnatie in de onderlinge samensprekingen.

Wie iets van kerkelijke herenigingen uit het verleden afweet, verwonderde zich daar niet over. Het had er daarbij immers meermalen alle schijn van dat het schip der kerkelijke hereniging vlak voor de haven nog even te pletter zou slaan.

Maar al kwam er stagnatie in de samensprekingen — de kerken lieten elkaar niet los! De synoden bleven zoeken, tasten, naar nieuw contact. Over en weer. En zo kwam tot de synode van Spakenburg het verzoek van de Synode der Chr. Geref. Kerken om de besprekingen over een hereniging, door middel van deputaten te heropenen.

Nadat onze synode eerst haar oordeel gaf over de gang van zaken tot dusver, heeft ze met algemene stemmen besloten „aan het verzoek van de synode der Christelijke Gereformeerde Kerken van Apeldoorn 1956 te voldoen” en „dienovereenkomstig deputaten te benoemen om met Chr. Geref. deputaten al die zaken te bespreken, die de verhouding tussen onze kerken raken, opdat die verhouding duidelijk worde en beide kerken een verantwoorde beslissing kunnen nemen”.

Als uitvloeisel van dat besluit schreef nu de Synode de volgende brief aan de e.k. Generale Synode van de Chr. Geref. Kerken.

Aan de e.v. Generale Synode van de Christelijke Gereformeerde Kerken.

Weleerwaarde en Eerwaarde Heren en Broeders,

De generale synode van de Gereformeerde Kerken in Nederland, vergaderd te Bunschoten-Spakenburg A° Di 1958, heeft met teleurstelling kennis genomen van het schrijven d.d. 16 mei 1957, haar gezonden door het moderamen van de generale synode van de Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland, Apeldoorn 1956.

Immers bevat dit schrijven geen antwoord op de in de brief van de synode onze kerken, gehouden te Enschede 1955/56 gestelde vragen.

Wij zijn van oordeel, dat het Uw synode niet onmogelijk was geweest op deze vragen te antwoorden, althans zeker op de vraag, wat Uw synode heeft bedoeld met het Schriftuurlijk-confessioneel beginsel Uwer kerken, en dat alleen al door dit antwoord een belangrijke schrede zou zijn gezet op de weg naar meerdere klaarheid inzake de verhouding tussen Uwe en onze kerken, gelijk die door Uw kerken blijkens het schrijven d.d. 16 mei 1956 wordt begeerd.

Daarom menen wij, dat in dit schrijven ten onrechte wordt gesteld, dat de generale synode van Enschede de zaak drie jaar heeft vertraagd. Nog is het ons gevoelen, dat het voordelen heeft indien onze wederzijdse kerken zich rechtstreeks tot elkaar richten door haar generale synoden.

Evenwel menen wij, dat de zaak van eventuele hereniging niet mag afstuiten op een verschil van gevoelen inzake de methode van contactoefening. Daarvoor is deze zaak te belangrijk.

Gaarne verklaren wij opnieuw van onze kant om 's Heeren wil nog steeds vereniging te zoeken met de Christelijke Gereformeerde Kerken op de grondslag van het Woord Gods, zoals dat beleden wordt in de ook door Uw Kerken aanvaardde belijdenisschriften en die alleen.

Wij erkennen als eis des Heeren, dat allen die de Heilige Schrift gelovig aanvaardden als Gods onfeilbaar Woord naar eenzelfde belijdenis, en de Heere Jezus Christus liefhebben in onverderfelijkheid, bijeen behoren om tezamen de enigheid der Kerk te onderhouden, de hals buigende onder het juk van Christus en dienende de opbouw der broeders, naar de gaven, die God hun verleend heeft als onderlinge lidmaten van eenzelfde lichaam (Joh. 17 : 20, 21; Phil. 2 : 1—4; Ef. 4 : 1—16; N.G.B. art. 28).

Daarom handhaven wij ten volle en nemen wij geheel voor onze rekening wat door onze vaders werd beloofd in de „Acta van Afscheiding of Wederkering”, namelijk: „Gemeenschap te willen uitoefenen met alle Gereformeerde Ledematen en zich te willen verenigen met elke op Gods Woord gegronde vergadering, aan wat plaatse God dezelve ook vereenigd heeft”.

Wij begeren van harte als gave van Gods genade dat tegenover het valse eenheidsstreven en temidden van de afval onzer dagen, broeders die vasthouden aan het geloof dat eenmaal de heiligen is overgeleverd en die in hun voorgelachten ook kerkelijk één zijn geweest, zich beijveren om te oefenen en te bewaren de enigheid des Geestes door de band des vredes.

Om U tegemoet te komen in Uw bezwaren tegen het van synode tot synode met elkaar corresponderen, benoemde deze synode deputaten, om U in de gelegenheid te stellen ten overstaan van hen rekenschap te geven van het schriftuurlijk confessioneel beginsel Uwer Kerken en voorts „al die zaken te bespreken, die de verhouding tussen onze kerken raken, opdat die verhouding duidelijk worde en beide kerken een verantwoorde beslissing nemen”.

Gaarne zullen onze deputaten met deputaten van Uw Kerken middelen en wegen zoeken om, alle hindernissen uit de weg te ruimen en heen te werken naar de als van 's Heeren wege geboden erkende vereniging, zonder in deze ook maar iets van de taak der plaatselijke Kerken over te nemen.

Broeders, wij weten het ook zeer wel, dat er op de weg tot elkander vele hindernissen liggen.

Meer dan zestig jaar hebben wij kerkelijk gescheiden geleefd. Elk hebben we onze eigen strijd en ontwikkeling gehad.

We zullen veel, zeer veel geduld met elkander moeten hebben, met elanders zwakheden en gebreken. Maar als eenmaal vaststaat, dat we over en weer elkander aanvaardden en tegemoet treden op de grondslag van het Woord Gods zoals dat in de gemeenschappelijk aanvaardde belijdenisschriften wordt beleden en dat wij gehoorzaam de weg willen gaan die de Heere ons wijst, dan zullen alle hindernissen en moeiten in 's Heeren kracht overwonnen worden en God van de hemel zal het ons doen gelukken.

De Geest der genade en der gebeden neige Uw en onze harten tot elkander en leide U door het Woord des Heeren om een beslissing te nemen tot eer van Zijn Naam en tot bevordering van de vergadering van Zijn Kerk.

Zonder twijfel is deze brief een zeer belangrijk document.

Hij is, om dat eerst te noemen, **oprecht**.

Hij zegt n.l. eerst precies hoe de synode over de gang van zaken tot nu toe denkt. Deze oprechtheid is in kerkelijke aangelegenheden vóór alles nodig. In liefde elkaar precies zeggen hoe men over de dingen denkt, is eerste voorwaarde voor een christelijke en kerkelijke omgang. Ieder die weet hoe men zich

in het huis Gods heeft te gedragen, zal dat waarderen.

Daarna wordt in vijf alinea's — ze beginnen met de woorden: Evenwel menen wij enz. — duidelijk en naar Schrift en confessie uitgesproken dat en waarom de synode de eenheid blijft zoeken. Deze alinea's vooral verdienen de volle aandacht. Ze vormen de kern van de brief, want ze brengen tot uitdrukking de grond waarop de te ondernemen eenheidspogingen rusten en het doel waartoe men ze onderneemt.

Ten slotte volgen enkele alinea's waarin over een eventuele samenspreking gesproken wordt. Ze munten uit door nuchterheid en bezonnenheid.

We zijn zeer dankbaar met het genomen besluit en deze brief.

En, ik weet dat zeker, er zal allerwege in de kerken blijdschap zijn over dit synodebesluit. Toenadering, schreef Da Costa reeds een eeuw geleden, eist het woord van God en der tijden nood.

We moeten er evenwel terdege mee rekenen, dat de satan briesend is over dit besluit. En dat hij rusteloos zal werken — in de vijand, ja, maar ook in de broeder! — om wat nu gepoogd wordt te doen mislukken. Het komt er daarom op aan in verband met het werk der hereniging de geesten te beproeven of ze uit God zijn. En de grootst mogelijke wijsheid en bezonnenheid aan de dag te leggen.

En voorts zal het nodig zijn zich geen illusies te maken. Er zal heel veel moeten gesproken worden voor men elkaar over en weer goed verstaat. Op grond van velerlei contact met chr. geref. broeders zeg ik dat. Wij zijn inderdaad vër uit elkaar gegroeid. En hoewel beiderzijds de gereformeerde confessie van harte wordt aanvaard, is er toch dikwijls een groot verschil van aanpak der kwesties, van terminologie, van mentaliteit, van „ligging”. Ook voor goed willenden over en weer is dat een ernstige belemmering om elkaar te verstaan, te kennen zo, dat het echte vertrouwen in elkaar ontstaat en groeit. Waar eventuele besprekingen vóór alles naar moeten streven is daarom het elkaar zó leren kennen, dat later niet de uitroep wordt gehoord: „O, hadden we dat geweten!”

Men vergete onzerzijds ook niet de grote verantwoordelijkheid, welke de synoden der Chr. Geref. Kerken, en dus ook de deputaten daarvan, speciaal in verband met de situatie in de eigen kerken, juist bij het zoeken van eenheid met onze kerken, dragen! Wie iets afweet van de verhoudingen in de Chr. Geref. Kerken beseft dat ten volle.

Het is te hopen, dat door dit synodebesluit en deze brief speciaal de contact-oefening tussen de plaatselijke kerken zal worden gestimuleerd. En vooral, dat de bede om de eenheid van allen die de Here Christus in onverderfelijkheid liefhebben een steeds groter plaats gaat innemen in het gebed der gemeente en in dat van alle leden daarvan.

Als het tot dat gebed **niet** komt, zal een ware eenheid nooit tot stand komen. En als er desondanks toch zo iets als een hereniging zou plaats vinden, dan geeft God die in zijn toorn! En dat is het ergste wat een kerk kan overkomen.

C. V.

Aan de voeten van Gamaliël

Aan de voeten van Gamaliël

I.

Sinds de voorlopige Gen. Synode van Enschede 1945 besloot aan de Theologische School te Kampen het promotierecht te verlenen, bestaat de mogelijkheid aan onze hogeschool de wetenschappelijke graad van doctor in de godgeleerdheid te behalen.

Soortgelijke inrichtingen kende ook het Joodse volk, gedurende enkele eeuwen voor en na het begin van onze christelijke jaartelling.

Zulke inrichtingen waren er meer dan één, zowel binnen het Joodse land als daarbuiten, in de diaspora, dus bij de Joden in de verstrooiing. Maar de voornaamste plaats voor een wetenschappelijke opleiding tot Schriftgeleerde was en bleef — tot aan de verwoesting in 70 n. C. — ongetwijfeld Jeruzalem.

En het is daar, dat we Paulus aantreffen, zoals hij het zelf uitdrukt naar 't spraakgebruik van zijn tijd, „gezetan aan de voeten van Gamaliël”. (Hand. 22 : 3).

Natuurlijk beseffen we wel, dat een volledige vergelijking tussen onze hogeschool en de school van prof. Gamaliël, waar Paulus als student ingeschreven stond, mank gaat. Maar er zijn toch genoeg trekken van overeenkomst om het in één adem noemen van deze beide onderwijsinrichtingen te rechtvaardigen. Niet alleen vanwege de theologische studie, maar ook omdat de door deze Joodse inrichtingen afgeleverde Schriftgeleerden in de plaats van hun verblijf of inwoning de meest aangewezen personen waren, om in de synagogen de Schriftlezing en prediking te verzorgen. M.a.w. óók zij traden vaak op als dienaren des Woords. Weliswaar was bijna elk mannelijk gemeentelid in de synagoge daartoe competent, maar men han-

delde blijkbaar naar de regel: ere wien ere toekomt, óók in de kerk! En aan eer van mensen heeft 't den heren schriftgeleerden, die niet voor niets de vooraanzittingen in de synagogen beminden, op dit punt bepaald niet ontbroken!

Enkele frappante bijzonderheden noemt Paulus ons zèlf, met betrekking tot zijn 1) afkomst, 2) opvoeding en 3) onderwijs.

Ad 1. Paulus is een geboren Romein, dat houdt in dat zowel zijn ouders als hij zelf het romeins burgerrecht bezeten hebben, een omstandigheid waarvan hij de voordelen later terdege wist te waarderen en te benutten; bijv. Hand. 22 : 25 v.v.

Maar tevens is Paulus een rasechte Jood, de papieren, het bijgehouden geslachtsregister kan hij overleggen: van de stam van Benjamin, uit het geslacht van Abraham. Een echte zoon van Abraham dus en geen nakomeling van een proseliet. Fil. 3 : 5, Rom. 11 : 1. Bovendien hoeft hij zich zijn afkomst niet te schamen — zijn ouders zijn beslist godsdienstige mensen al wonen ze in een volop heidens cultuurcentrum: punctueel naar de wet hebben ze hem op de achtste dag laten besnijden, Fil. 3 : 5. Geen Jood zal later aanstoot aan Paulus' afkomst kunnen nemen.

ad 2. Dat geldt ook van zijn opvoeding. Zelf zegt hij: ik ben geboren in Tarsen en getogen in Jeruzalem, Hand. 22 : 3. Hoewel Tarsen zelf (een niet onbelangrijke kustplaats van Kl.-Azië aan de Middellandse Zee), een beroemde universiteit rijk is, sturen zijn ouders hem naar de stad hunner vaders, om daar een wetenschappelijke opleiding te doen ontvangen, in een beschermde, godsdienstige omgeving.

ad 3. Als kind al is hij in Jeruzalem gekomen dus, en daar opgevoed. Anders gezegd: hij heeft er de lagere school bezocht, want zonder die kon hij niet op de hogere-theologische-school van Gamaliël komen. Er was wel geen leerplicht in die dagen, maar niettemin was men er van hogerhand bij de joden op gebrand dat de kinderen i.o. ontvingen. Dat kwam niet voort uit een overgenomen romeins- of grieks streven het percentage analphabeten zo laag mogelijk te krijgen met het oog op assimilatie aan de hellinistische cultuurwereld. Neen, we vinden hier een typisch joods trekje uit die dagen. Want volgens de joodse schrijver Josephus ging de wens van Israëls leiders terug op een eigen bevel van Mozes. Deze zou verordend hebben „de kinderen de beginselen van lezen en schrijven bij te brengen en hun de wetten en geschiedenis der vaders te onderwijzen...”, woorden die metterdaad enige verwantschap hebben met sommige passages uit Mozes' boeken, zoals bijv. Deut. 6 : 6—9 en 6 : 20 v.v.

Dit onderwijs werd dus gegeven op de lagere school, of — zoals de Joden zeggen — de School van het Boek. Inderdaad, de School van het Boek, want de eigenlijke leerstof vormde de bijbel, het O. Testament, en met name de WET, de vijf boeken van Mozes (zoals tegenwoordig in Palestina de bijbel nog een belangrijk deel van de leerstof is). Kennis van de wet was voor de Joden hoofdzaak, vakken als lezen en schrijven dienden slechts als middelen om dit doel te bereiken.

Want, schrijft Josephus, nergens leggen we ons meer op toe dan op de opvoeding van onze kinderen en het nakomen van de wetten en de aan die wetten beantwoordende godsvrucht houden wij voor de gewichtigste aanleggenheid van het leven. Indien iemand ons vroeg die wetten op te zeggen, rolden ze er makkelijker uit dan onze eigen naam. Ze stonden van onze prille jeugd af aan in ons geheugen gegrift. Niet zonder enige trots vertelt Josephus dat hij op zijn veertiende

jaar al zo'n secure kennis van de wet bezat, dat de hogepriester en de eersten van Jeruzalem bij hem kwamen om wat de kennis van de wet betreft zich door hem de fijne puntjes op de i te laten zetten! Of Josephus' waarheidsliefde hier even groot is als zijn eigenliefde weten we niet. Maar één ding is zeker: toen Paulus na zulk onderwijs de lagere school doorlopen had, kende hij de wet, kende hij de bijbel van toen, beter dan één catechisant zijn catechismus. En wanneer Paulus later aan de Galaten over een tekst uit het eerste boek van Mozes schrijft, dan weet hij het heel precies: God zegt niet: en aan zijn zaden, in het meervoud, maar in het enkelvoud: en aan uw zaaad... Gal. 3 : 16!

En even zeker is het dat Paulus van jongs af naar de maatstaf van Israëls leiders ideaal is opgevoed — want kennis van de wet is volgens de Schriftgeleerden een even religieuze als nationale plicht. Zo spoedig mogelijk moest Gods dreigende oordeel „Mijn volk vergaat omdat het geen kennis heeft” achterhaald worden. Eerst als heel de schare de wet wèl kende, zou God het in Israël van zijn vijanden kunnen verlossen.

Na deze voorbereiding staat voor Paulus de weg open voor het volgen van hoger onderwijs. En daarvoor kan hij terecht bij de Schriftgeleerden. Eén van de beroemdste onder hen was ten tijde van Paulus ongetwijfeld Gamaliël, Hand. 5 : 34. In het geschrift „Aboth” (vaders) wordt hij genoemd na de bekende Hillel en Schammai. Van Joodse en christelijke zijde wordt daar nog een zekere Simon tussenin geschoven, die dan de zoon van Hillel en de vader van Gamaliël geweest zou zijn, maar 't historisch bestaan van deze heer schijnt nogal dubieus te zijn.

Dat Paulus slechts één „professoren”naam noemt, hangt samen met de methode en de leerstof van dit onderwijs.

De leerstof vormde weer: de wet. Maar nu niet alleen de geschreven doch ook de ongeschreven wetten — de z.g.n. mondelinge wet of overlevering. De schriftgeleerden (de goeden, zoals Ezra, niet te na gesproken, Neh. 8 : 5, 14) hadden n.l. sinds enkele eeuwen gemeend dat Gods wet zoals die in de Heilige Schrift was neergelegd, niet meer voldoende was. De tijden waren veranderd. Op veel vragen gaf de wet geen antwoord. En aangezien 't een geleerde niet betaamde met de mond vol tanden te staan hadden ze de wet naar behoefte en naar de eis der omstandigheden uitgebreid en aangepast. Daarbij zorgden ze er wel voor dat ze een solide basis hadden voor 't barokke kunstwerk van hun zorgvuldig uitgewerkte casuïstiek — Mozes was en bleef onbetwist de eerste in de rij van beroemde namen die ze aanvoerden ter ondersteuning van hun ingewikkelde en vergezochte bewijsvoeringen. Maar dezelfde Mozes zou zich in zijn graf hebben omgedraaid wanneer hij ook maar een duizendste deel had aangehoord van de futiliteiten waarover zijn nazaten zich drukmaakten.

Heel deze aanwas van nadere wetsuitleggingen — 't liep in de duizenden en nog eens duizenden paragraafjes — was ten tijde van Paulus niet in één leerboek te vinden! 't Betrof immers de mondelinge traditie en deze mocht alleen mondeling weer overgeleverd worden, althans ten tijde dat Paulus student was! Nooit zou Paulus later mogen zeggen: 'k geloof dat ik eens ergens — waar weet ik niet — gelezen heb... Nee hij moest deze „schat van de kerk der eeuwen”, zo zuinig beheerd tot dusverre, weer uit de eigen mond van een voorganger schriftgeleerde gehoord hebben, om later zelf met gezag te kunnen optreden. De knapste student was dan ook hij, die al 't geleerde kon opzeggen in precies dezelfde bewoordingen waarmee zijn leermeester het hem geleerd had — compleet met intonatie en al; en liefst ook nog met de mimiek. Er waren studenten die expres inwoning zochten bij hun meesters — wat deze als een verdienstelijk wetswerk weer ambiëerden! — om hen aan tafel te bedienen, voor huisknecht te spelen, met hen te wandelen — om toch maar geen kostbaar gebaar, stopwoord of slagzin van hun meester te missen. Men was toen blijkbaar niet bang voor epigonen! Waarbij 't een ongeschreven wet van beleefdheid was dat men nimmer méér wist dan zijn meester... De eerbied voor de „leraren” werd zo hoog opgevoerd dat men zijn rabbi eerder moest helpen en meer moest gehoorzamen dan zijn eigen vader of moeder. Immers aan de laatsten had men

het natuurlijke- aan de schriftgeleerde 't eeuwige leven te danken. Want de wet kennen (bij de farizeeërs ook: dóen) was 't eeuwige leven beërven — en wee dus over de schare die de wet niet kende.

Naast de wet kwamen uiteraard ook de andere boeken van het O. Testament ter sprake, de profeten en de (historische) geschriften. Was nu de wet al overwoekerd door „leringen die geboden van mensen zijn”, in misschien nog sterkere mate was dit het geval met de rest van de H. Schrift. De vrijheden die men zich hier tegenover de bijbeltekst veroorloofde grensden aan het ongelooflijke. We hebben 't oog op de zgn. midrasch, waarnaar ook dit hoger onderwijs genoemd werd: de school van de midrasch, d.i. onderzoek of wil men: de school van de exegese.

Maar dan een merkwaardig soort exegese! Ze is wel beschreven als „de wetenschap die poogt door te dringen tot de zin de H. Schrift en daaruit los te maken, te ontwikkelen, al de lessen die zij bevat”. Dat lijkt onschuldig genoeg.

Maar wie in de kerkgeschiedenis al eens eerder heeft horen spreken over drieërlei Schriftzin, die houdt zijn hart bij voorbaat al vast als hij 't latere Jodendom hoort spreken over vierderlei zin van de Schrift — en nog meer wanneer hij te horen krijgt dat 't woord „paradijs” de verborgen sleutel is tot dit experiment.

Immers, de vier termen voor deze vierderlei Schriftzin beginnen uitgerekend met de vier medeklinkers van het sleutelwoord! Hetgeen noch voor een Jood noch voor ons toevallig is!

Weliswaar zijn er door diverse rabbi's regels opgesteld voor de exegese — ook zij hadden hun hermeneutiek — maar dat is nog geen waarborg dat men de Schrift ongemoeid laat. Integendeel. Want exegese betekent voor een Jood, door middel van logische gevolgtrekkingen, met behulp van allegorische verklaring of door combinatie met andere teksten onvermoede en op het eerste gezicht onvindbare nieuwe waarheden uit een of meer teksten op te diepen.

Hoe men de Schrift met deze methode te lijf ging moge geïllustreerd worden door één sprekend voorbeeld uit de „exegese” van het scheppingsverhaal. Door vernuftig concluderen en deduceren, en bovenal door fantaseren „bewees” men en nam als vast aan: „tien dingen zijn aan de vooravond van de („paradijselijke) sabbath, in de schemering geschapen: 1. de gapende afgrond waarin Korach c.s. verdwenen, ... 3. de bek van de ezelin van Bileam, 4. de regenboog, 5. het manna in de woestijn, 6. de staf van Mozes ... 10. de stenen tafelen... Voorts nog enkele meer apocryphe zaken waaronder Schamir, een worm die stenen splijt; terwijl volgens anderen ook nog vermeld moeten worden: de boze geesten (hieraan valt te zien hoe men van fantasie tot ketterij komt: God als Schepper van de boze geesten wordt zo eigenlijk de oorzaak van zonde en kwaad), 't graf van Mozes, en de ram van vader Abraham, tenslotte volgens enkelen, vernuftiger dan al hun voorgangers: de eerste tang, nodig om alle volgende tangen te vervaardigen!

Na dit fraais zal 't u niet bevreemden, dat de Joden bij hun exegese over een ruime dosis fantasie en spitsvondigheid moesten beschikken. Tevens dat symbolische, haast allegorische exegese een gewild hulpmiddel was — die plaag van de kerk gedurende zo vele eeuwen. Niettemin kende men aan deze „exegese” welhaast een goddelijk gezag toe, zoals men ook van sommige rabbijnen zonder meer meende te kunnen zeggen dat de Geest des HEREN kennelijk op hen rustte!

Brengt men dan nog in rekening de babylonische, perzische en hellenistische beïnvloeding tijdens en na de ballingschap, dan weet men wat men verwachten kan bij bijv. de locus uit hun „dogmatiek” over de engelen. [Overigens moet men met 't woord dogmatiek nog voorzichtig zijn, want er schuilt een kleine kern van waarheid in de stelling van de Jood Moses Mendelssohn: het jodendom heeft geen dogma's... de wet zegt niet: ge moet dit wel en dat niet geloven, maar: doe dit en doe dat niet. Meer ethiek dan dogmatiek dus, al klopt 't niet helemaal: de opstanding der doden en 't bestaan van geesten en engelen was toch voor de farizeeën een „dogma”.]

Breukelen.
(Slot volgt)

E. R. POSTMA.

BETALING ABONNEMENTSGELDEN

Met 1 Oct. begon de tweede helft van de lopende jaargang van ons blad. We verzoeken onze abonnés hun abonnementsgeld f 5.— per halfjaar of f 10.— per jaar te willen overmaken op postrekening 233117 t.n.v. Drukkerij Steenberg, Zeist met bijvermelding voor OPBOUW.

De incassokosten zijn tegenwoordig zo hoog, dat we vertrouwen dat onze abonnés aan ons verzoek zullen voldoen.

DE ADMINISTRATIE.

EVANGELISEREN

Paulus, geroepen om de naam van Christus uit te dragen voor de heidenen en de koningen en de kinderen Israëls, kon naar waarheid getuigen (Rom. 1:16), dat hij zich voor het Evangelie van Christus nooit had geschaamd.

Als er iemand aan Evangelisatie heeft gedaan en daarin zijn krachten heeft verteerd, dan is het wel deze dienstknecht van Jezus Christus geweest. Overal waar de Heere hem gelegenheid gaf en waar de Heilige Geest het door de loop der omstandigheden niet verhinderde, zocht hij contact met afvallige Verbondskinderen in de synagoge, en daarbuiten met belangstellende heidenen, die iets van het Evangelie wilden horen, of iets wilden weten van die Christus, Wiens dienaar en getuige hij was.

Toch had deze Evangeliedienaar niets van een opgewonden propagandist, die niet reclamemiddelen de mensen aanklampte en ze tot luisteren wilde dwingen; ook niet van een moderne straatprediker, die, temidden van het marktgewoel, met muziek en zang, de mensen opriep om naar hem te luisteren en te waarschuwen voor hun eeuwig verderf. Evenmin als zijn Meester heeft Paulus, als hij aan de heidenen het oordeel verkondigde, met veel gerucht zijn stem op de straten verheven (Matth. 12:18, 19).

In Athene handelde hij wel op de markt met degenen, die hem voorkwamen (Hand. 17:17, d.w.z. met degenen, die hem ontmoeten of die hij hier en daar aantrof en die begeerden hem te horen spreken (zie de kantt. St. Vert.). En als hij uitgenodigd werd om op de Areopagus iets naders van zijn leer te vertellen, dan greep hij deze gelegenheid wel dankbaar aan, om met ernst en voorzichtige wijsheid de heidenen bekend te maken met „de onbekende God”. Maar nooit drong hij zich op en nooit trachtte hij het Evangelie als een soort koopwaar met lokmiddelen aan de man te brengen (verg. 2 Cor. 2:17).

Heel duidelijk komt dit aan het licht, als we kennis nemen van de geschiedenis van Paulus' reis naar Rome. De apostel maakt dan deel uit van een gevangenen-transport onder bevel van de Romeinse officier Julius. Deze officier heeft zich gedurende deze reis zeer vriendelijk tegenover Paulus gedragen. De persoon en het bescheiden en verstandig optreden van Christus' dienaar zullen daar wel reden voor zijn geweest.

Paulus genoot voor een gevangene een grote mate van bewegingsvrijheid. Hij kon vrijuit spreken met de soldaten en met het bootsvolk. En men wilde blijkbaar ook wel naar hem luisteren. En toch lezen we niets van een opzettelijke Evangelieverkondiging.

Toen hij in de buurt van Creta het verder reizen gevaarlijk achtte, gaf hij verstandige raad. Toen het schip een prooi van de golven dreigde te worden, sprak hij de bemanning, die naar zijn goede raad niet had willen luisteren, toch nog moed in. En dan schaamt hij zich daarbij niet om eenvoudig van de HEERE te spreken en zich Zijn dienstknecht te verklaren en dan laat hij duidelijk uitkomen, dat hij in die God gelooft. Nog later, toen hij de troosteloze schepelingen na een bewogen nacht vol inspanning en gevaren zocht te bewegen om eerst brood te eten, gaf hij zelf het voorbeeld door spijs te nemen. Maar vóór hij zijn brood breekt, dankt hij op Christelijke wijze in aller tegenwoordigheid God en gaat eerst dan aan de maaltijd.

Ziet, dat is de Evangeliedienaar Paulus, die door zijn Godvruchtig spreken en handelen zelfs de gunst van zijn heidene en ongelovige omgeving wist te winnen.

Men is niet altijd en overal tot de opzettelijke prediking van het Evangelie geroepen. De omstandigheden moeten er naar zijn. Maar wel moet men zich overal en in iedere omgeving als Christen openbaren. Dat deed Paulus. En dat vraagt de Heere van ons allen.

We moeten wandelen waardig het Evangelie van onze Heere Jezus Christus. De mensen met wie we dagelijks in aanraking komen, moeten uit ons doen en laten, uit ons spreken en handelen, opmerken, dat we God vrezen, met Zijn geboden rekening houden. Let wel, dat behoeven we niet te zeggen, maar dat moeten de mensen aan ons kunnen zien. Dat we niet hoogmoedig zijn, en niet geldgierig zijn en niet opstandig zijn, maar dat we in stilheid en getrouwheid ons werk doen, niet in ogendienst en om mensen te

In memoriam Geerten Gossaert

SION

„Gij hebt, toen naar het leven

Mijn bedevaart begon,

Dit speeltuig mij gegeven,

Dat ik mijn nooddrift won.

Nu loopt de tocht ten ende,

Ginds wenkt het doel der reis:

Reeds lenigt onze ellende

Een voorsmaak Uwer peis.

Verhoor dan deze beide,

Voltooi Uw werk en leer

Mij, wonende in Uw vrede,

Nu zwijgen, Heer!”

Uit: *Experimenten*; daarin opgenomen sedert den 8en druk (van 1943), als voorlaatste gedicht. Eerder gedrukt in *Ons Tijdschrift* van 1912, in een hier en daar andere versie.

ALOËTTE

„Hoe koel is 't in de morgenlucht,

Hoe is het loof verfrischt!

O reeds doorboort de feller zon

Den blauwen morgenmist!

Geen blad verroert: maar hoog en ver

Dringt door de stillen heen, —

Als 't lichten van een late ster —

Een jubeltoon alleen!

Wie is hij? Wie heeft hem aanschouwd?

Wie heeft het hart gekend

Dat zoó, door alle heemlen, zijn

Gewieken hartstocht ment?

Wie is hij? die te zeggen waagt

In een zóo hoogen zang

Zijn liefde? en wordt niet lovensmoe

Den heelen morgen lang?

Wie is hij? die daar roerloos staat

Hoog in de ijle lucht?

O geen aardsch hart, met smart besmet,

Stijgt in zóo steile vlucht

Te zingen voor den thron van God...!

Wij hooren 't zwijgend aan...:

En vat ge niet den zin, mijn hart?

Eens zult ook gij verstaan!”

Uit: *Experimenten*; in alle drukken het slotgedicht.

Geerten Gossaert is ingegaan in de eeuwige rust. Aan hem heeft zich thans voltrokken, wat hij zelf in zijn jeugd eens zo vertolkte: „...„Tot ook gij te bestender tijd, In stil verrukken opgetogen, Zult opslaan de verklaarde oogen, Schouwende Eeuwigheid”.

Om die nooddrift voor de ziel te winnen, bij voorsmaak reeds in dit leven, wist hij zich achteraf van Godswege tot dichter gemaakt in de jaren van zijn bedevaart naar het leven, waarin zich „onvermijdelijk openbaart het conflict van elke jeugd, het dilemma van fysiek en metafysiek, van vlees en geest”¹⁾. Toen die tocht begon, ontwaakte in hem, in prachtige, reactionair-klassieke verzen, de dichter; toen ze ten ende liep en het doel, de levenstaak²⁾, wenkte, sprak hij reeds het woord „dat eens elke dichter spreekt (en) waarna hij niets meer te zeggen heeft”³⁾: „ALOËTTE”! Het hoogste en het laatste: vanuit den gewonnen vrede des harten het hartstochtelijk verlangen om, als de leeuwerik in de morgenlucht, het hooglied van zijn liefde en lof te zingen voor den troon van God. Gelijk al zijn verzen, een bekentenisvers. Maar van eerste liefde niet alleen; van onmacht ook: „wij hooren 't zwijgend aan...”. Het goddelijk geschenk van de dichtergave werd hem ontnomen. Pas na veel strijd, waarvan verschillende andere verzen (in en buiten den bundel „Experimenten”) gewagen, lenigde een voorsmaak van Gods vrede die ellende, en gaf hij zich met bovenstaande bede, om Sions wil getroost, gewonnen. Ook dit geheimenis zijns levens zou ééns worden ontsluit. Daarvan spreekt de aanspraak tot het eigen hart, die het gedicht Aloëtte is, aan het eind.

J. BOSCH

¹⁾ aldus Gossaert in Levensbericht Pieter Nicolaas van Eyck, in *Jaarboek Maatschappij Letterkunde*, 1956—'57, p. 44.

²⁾ Zie in den *Gids* van Februari 1949 het niet in den bundel opgenomen gedicht „Bij het veer Jabbok”: „voort van hier, ga tot uw taak!”.

³⁾ Levensbericht Van Eyck, p. 57.

behagen, maar in eenvoudigheid van hart, omdat God dat van ons vraagt.

Het echte Evangeliseren wordt ook in onze kringen, onder invloed van het Methodisme en van de wijze, waarop door buitenkerkelijke groepen Evangelisatie wordt gedreven, nog al te veel gezocht in een kunstmatig opgezette propaganda-arbeid. Terwijl de Heere ons dagelijks in fabriek en werkplaats met allerlei ongelovigen en afgedwaalde kerkmensen in aanraking brengt, voor wie we een zoutend zout en een lichtend licht hebben te zijn, maar tot wie we misschien nooit een ernstig en zachtmoedig woord van waarschuwing en vermaning spreken — gaan we als leden van een huisbezoek-commissie des avonds bij wildvreemde mensen aanbellen, om zo maar eens over het Evangelie te spreken. Terwijl we vele gelegenheden, die de Heere ons geeft om b.v. in gezelschappen een goed woord van onze Heiland te spreken, ongebruikt laten, beschouwen we het wél als onze taak, om zo maar ergens op straat of op een marktplein de mensen aan te spreken, die ons daar op een stoel of tafel zien staan, en ons een beetje vreemd en onwennig aanhoren en aanstaren. Zo in de geest van: ieder maakt toch voor zijn zaakje en kerkje reclame.

Deze opzettelijke, gezochte manier van Evangeliseren zien we dan ook, óf gaandeweg vastlopen óf de toevlucht nemen tot allerhande niet onbedenkelijke attracties.

Wij moeten daarmee breken. We moeten door onze Godzalige wandel, door onze getrouwe arbeid, door ons Christelijk spreken en handelen onze naaste voor Christus zoeken te winnen. We moeten in allerlei sectoren van het leven, door wetenschapsbeoefening, door barmhartigheidsbetoon, door maatschappelijke gerechtigheid, de naam van Christus uitdragen. We moeten te allen tijde bereid zijn tot verantwoording aan een ieder, die rekenschap van ons vordert van de hoop, die

in ons is, met zachtmoedigheid en vrees. We moeten mensen, die in kerkelijk of godsdienstig opzicht van de waarheid zijn afgedwaald, in ernst tot bekering roepen, als die weten, dat hij, die een zondaar van de dwaling zijns weg bekeert, een ziel van de dood zal behouden en menigte van zonden zal bedekken. Maar dan — we zouden kunnen zeggen — natuurlijkerwijs, zoals Paulus op het schip, waar de gelegenheid zich voordoet en waar het pas geeft en dan ook, zoals bij Paulus, zonder ons het Evangelie van Christus ooit te schamen.

En dan zijn de mogelijkheden voor een dominee weer anders dan voor een dokter; voor een officier weer anders dan voor een leraar; voor een professor weer anders dan voor een bankier; voor een fabrieksarbeider weer anders dan voor een zakenman; voor een verpleegster weer anders dan voor een huishoudster.

We kregen enkele jaren geleden kennis van een referaat over de methode van Evangeliseren uit een onzer stadskerken. Daaruit vernamen we, dat men ook in die gemeente langzamerhand was teruggekomen van wat we dan maar zullen noemen de kunstmatige manier van Evangelisatie drijven: leatuurverspreiding huis aan huis; zo maar eens bij een willekeurig gezin op bezoek gaan; zondagsscholen met kerstfeestvieringen; jongens- en meisjesclubs, enz. — en dat men ook dáár weer de nadruk ging leggen op de roeping, die ieder lid van Christus' kerk heeft, om door woord en wandel, in maatschappelijke omgang en georganiseerde kring, op katheders en leslokaal, in boek en geschrift een leesbare brief of getuige van Christus te zijn; dus op de plaats, waar de HEERE ons gesteld heeft en naar de gelegenheid, die Hij ons geeft.

Moge dat inzicht in onze kerken en onder onze mensen meer en meer veld winnen.

B. TELDER.

RECLASSERING

Hoe in te schakelen in het bedrijfsleven?

Deze vraag is voor een uit de gevangenis ontslagene van het grootste belang. Zal de Reclustering enige kans van slagen hebben, dan moet er voor de man, die zijn straf heeft uitgezeten, passend en lonend werk gevonden worden, en moet hij door de patroon en zijn mede-werknemers worden aanvaard.

Over elk van die vier een kort woord.

Het werk moet passend zijn. Daarmee bedoel ik, dat de man, die voor het eerst weer in het gewone arbeidsproces wordt ingeschakeld, het werk aan kan. Dat valt toch al niet mee. Het gaat alles zo geheel anders toe, dan hij het in de gevangenis gewend was. Hier ging alles op commando, en was van te laat komen geen sprake; maar nu is hij vrij man en moet hij het zelf opbrengen, op tijd te komen; hier was hij omringd van zijn lotgenoten, die elkaar niets hadden te verwijten, en voor elkaar niets hadden te verbergen; maar in de vrije maatschappij werkt hij samen met voor het grootste gedeelte voor hem onbekende mensen, voor wie hij op zijn hoede moet zijn, en met wie hij moet leren omgaan, met het gevolg, dat zijn houding onzeker is. Daarbij moet hij erg wennen aan het tempo, dat in de gevangenis over het algemeen veel trager is dan op het karwei en in de fabriek.

En dat alles wordt nog zoveel moeilijker als het zou blijken, dat hij tegen de hem aangewezen taak niet was opgewassen, en hij er niet zeker van is, hoe het een en ander aan te pakken, en zo gevaar loopt een standje te krijgen. Hoe beter en vlotter hij kan aanpakken en zich aanpast, des te gauwer zal hij zich thuisgevoelen. Vandaar dat de Reclustering en ook „Sociale Zaken” in de gevangenis er op uit zijn de gedetineerden voor een of ander vak te bekomen, door praktisch werken en door studie. Zo behalen velen tijdens hun detentie het middenstandsdiploma; het praktijkdiploma boekhouden; handelscorrespondentie (Nederlands, Engels, Duits, Frans); het diploma lassen; enz. Ik heb het meegemaakt, dat een gevangene zijn acte Middelbaar Boekhouden haalde, met nog de acte Economie; een ander zijn Ingenieurs-

studie tot een goed einde kon brengen; een derde slaagde voor het examen Middelbaar Engels B; al zijn deze laatste natuurlijk hoge uitzonderingen. Maar tóch blijkt uit dit alles, hoe we er op uit zijn, te zorgen, dat de ontslagen gevangene een goede kans krijgt passend werk te vinden; wat weer voor zijn reclustering van groot gewicht is.

Voorts moet het werk ook lonend zijn. Dat geldt voor elke werkman. Maar toch speciaal voor diegenen, die weer zijn intrede doet in de vrije maatschappij, na een langere of kortere onderbreking.

In de gevangenis krijgt hij ook loon, maar niet in evenredigheid met wat hij presteert. Wat hij verdient zou hem níét in staat stellen, zijn gezin, als hij dat heeft, behoorlijk te onderhouden. Ook dat is een gevoelige straf, welke hem verlangend doet uitzien naar de vrijheid.

Meermalen heeft een gevangene mij op het hart gebonden, als ik me ging bemoeien werk voor hem te zoeken, toch vooral geen werk aan te nemen, dat lager beloond werd dan normaal. Allereerst uit overweging, dat hij in elk geval in staat zou zijn, eindelijk eens weer voor zijn vrouw en kinderen te kunnen zorgen. Een „goede” gevangene lijdt er onder, te weten dat door zijn schuld ze gebrek hebben moeten lijden, en haakt er naar, met eigen verdiend geld de onderhoudsplicht te kunnen vervullen. Te vuriger, omdat door zijn toedoen zijn gezin vaak genooddaakt was, schulden te maken en ze achterop zijn geraakt. En een te laag loon zou het hem moeilijk, zo niet onmogelijk maken aan deze wens te voldoen, en hem daardoor het rechte genot van zijn arbeid doen derven. Erger nog dan dit zou het zijn, als de werkgever zo'n ontslagen gevangene wel zou willen aannemen, maar dan in de hoop een goedkopere werkkracht in hem te vinden. Ook dat is me wel wedervaren. En dat voelt de ex-gevangene aan als een krenking: zijn straf is uitgezeten; de wet kan niets meer van hem eisen. En om dan toch nog minder behandeld te worden dan de doorsnee-arbeider — dat voelt hij aan, niet als een gevolg, maar als een vervolg van zijn straf; dat stemt hem bitter, ontnemt hem zijn volle arbeidsvreugde, welke hij zo nodig heeft, en belet hem

Aan het verzoek om adressen op te geven voor het zenden van proefexemplaren van ons blad, is door vele abonneés spontaan voldaan. Voor deze hartelijke medewerking zijn wij zeer dankbaar!

Zoals in het foldertje reeds werd geschreven, is het de bedoeling, — nadat enkele weken achtereenvolgend het blad aan de opgegeven adressen werd toegezonden —, dat men de betrokken personen een bezoekje brengt, spreekt over „Opbouw” en vraagt of zij zich nu willen abonneren op ons blad. De nieuwe abonneés geeft U dan per omgaande op aan het adres van de administratie: Drukkerij Steenberg, Slotlaan 220, ZEIST.

Wij vertrouwen dat U ons niet teleurstelt, en blijven steeds rekenen op Uw aller medewerking!

zich in de maatschappij en in zijn omgeving thuis te gevoelen.

Verder schreef ik, dat zijn mede-arbeiders hem moeten aanvaarden. Het is een arbeidersploeg niet onverschillig, wie als nieuweling in hun ploeg wordt opgenomen. Zo komt het voor, dat zij een gewezen N.S.B.-er niet aanvaarden; en, zo hij toch hun opgedrongen wordt, de arbeidersvrede wordt verstoord. Ik heb eens geprobeerd voor iemand, die vrij kwam, een plaatsje te vinden in een grote fabriek. Uit ervaring wist ik, dat de chef van de arbeid aldaar zeker hart had voor het werk der reclustering. Maar toen ik voor deze kandidaat bij hem aanklopte, durfde hij niet direct zijn toestemming geven. Hij wilde eerst eens polsen, hoe de nieuweling zou worden opgevangen. Toen ik later naar de uitslag ging informeren, deelde de chef mij mee, dat hij persoonlijk geen bezwaar had, de man aan te stellen, maar dat hij minder gunstige reacties vreesde van de kant der reeds aanwezige arbeiders, en daarom mijn verzoek niet kon inwilligen. In zulk een situatie zou het ook voor de nieuweling funest zijn, daar te werk gesteld te worden.

Maar ook omgekeerd moet er een behoorlijk contact zijn tussen de ontslagen gevangene en zijn werkgever, zal de reclustering goede kans van slagen hebben. Het moet de oprechte begeerte zijn van de werkgever de nieuweling te helpen; zijn moeilijkheden te verstaan en ze hem te doen overwinnen; echter onopvallend, zodat, voor het oog, hij precies behandeld wordt als elk ander werkman. Zo mogelijk moeten deze niet weten, dat hun nieuwe kameraad in de gevangenis heeft gezeten; wel de werkgever zelf natuurlijk, al zal deze er nooit op mogen zinspelen, noch minder er hem een verwijt van mogen maken. De liefde tot zijn naaste, om Christus' wil, zal ten slotte zijn houding tot de ex-gevangene hebben te bepalen.

Huizum.

J. VAN DIJK.

BOEKBESPREKING

Dr J. M. van Minnen:

Gesprekken over het geloof.

J. H. Kok N.V. Kampen 1958.

De schrijver van dit door Kok in slappe band, typografisch welverzorgde, uitgegeven boekje verstaat de kunst. Ik moet bij het lezen van dit werkje denken zowel aan zijn vader, ds A. M. van Minnen - de bekende Amandi - in leven predikant te 's Gravenzande en aan zijn grootvader, wijlen ds Js Bootsma, geestelijk verzorger van de Stichting Bloemendaal te Loosduinen: beide bekwame penvoerders. Dit boekje, dat ook, althans wat z'n opzet betreft uitstekend dienst kan doen als evangelisatielectuur, is geschreven in goed nederlands, helder van stijl, de stof is goed geordend en men krijgt nergens het gevoel dat aan de eenvoud van de opzet de diepgang is opgeofferd.

Helaas hebben we tegen het boekje toch wel ernstige bezwaren. We willen er enkele noemen.

1. In de Inleiding zegt de schrijver: „Dit boekje wil binnenleiden in de wereld van het christelijk geloof”. Het is dus als evangelisatielectuur bedoeld. Hij stelt na de bovengeciteerde mededeling de vraag: „Kan dat?” Het antwoord luidt: „Nee. 't Woord „geloof” betekent „vertrouwen” en vertrouwen kan men niet leren. Zeker niet door een aantal uiteenzettingen en toelichtingen, zoals dit boekje bevat”. Nu komt de auteur al spoedig op dit krasse „neen” een beetje terug. Maar het blijft, dunkt ons, onjuist. Indien de vraag zou luiden of het geloof langs intellectuele weg en met dito middelen te leren valt, dan zouden we hem in de ontkennde beantwoording van de vraag terstond bijvallen. Maar er is heel wat meer onderwijs en daarmee gepaard gaand leren kennen dan het intellectuele, al speelt ook dat laatste mee. En we willen maar niet vergeten dat God de HEERE het geloof werkt weliswaar niet door wat „in een boekje”, maar dan toch door hetgeen in Het Boek staat!

2. Schrijvend over De Schepping werpt dr Van Minnen terstond de vraag op 1e. Wat is de bedoeling van het scheppingsverhaal in de bijbel? en — nu komt ons bezwaar — 2e. Is er t.a.v. het ontstaan van de aarde een tegenstelling tussen wat de bijbel leert en wat de wetenschap leert? Nu begrijpen we wel hoe de schrijver daar toe komt. Hij is studentpredikant en komt dus in zijn werk deze probleemstelling tegen. Maar: a) Waarom zich nu niet rustig beperkt tot het doorgeven van wat God omtrent het wonder der schepping openbaart? b) Waarom het bijbels verhaal van de schepping zo ongeveer in vraagstelling en beantwoording als Castor met Pollux gecoördineerd met wat „de” wetenschap leert?

Daar komt bij dat de Schrift zelf nergens zo handelt. De oude wereld kende niet alleen haar brutale theonomieën, haar mythen over het ontstaan der godenwereld, maar ook haar kosmogonieën, haar theorieën over het ontstaan van de hemelse en de aardse kosmos. Daartegen polemiseert de Schrift nooit rechtstreeks. Ze poneert tegen die speculaties de waarheid. Toegegeven dat de moderne kosmogonieën meer op wetenschappelijk materiaal schijnen gefundeerd te zijn, (schijnen!), ze blijven in de grond der zaak even speculatief als de antieke. De wetenschap kan eenvoudig over het ontstaan van (de hemel en) de aarde geen enkel woord met gezag spreken. Om de eenvoudige reden dat dit ontstaan buiten haar gezichtsveld ligt. Immers de schepping is als daad Gods en als resultaat daarvan de religieuze vooronderstelling van elke wetenschappelijke bezigheid en van haar veld van onderzoek: ook van de geologie en de biologie. En aan deze bestaande wereld heeft echte wetenschap werk genoeg: de werken des HEEREN zijn zéér groot. Overigens geven we dr V. M. natuurlijk gaarne toe dat de openbaring omtrent het ontstaan van (de hemel en) de aarde natuurlijk niet wetenschappelijke doch religieuze kennis geeft.

Daarom is hij er echter ook naast wanneer hij de mogelijkheid van een ontwikkeling van dier tot mens, gelijk de(!) wetenschap die leert, door de bijbel opengelaten acht. Ik meen dat dit behalve door het scheppingsverhaal ook rechtstreeks weersproken wordt door Hebr. 11 vs 1: „Door het geloof verstaan wij dat de wereld door het Woord Gods tot stand gebracht is zo dat het zichtbare niet ontstaan is uit het waarneembare”. Evenzo menen we dat de Schrift géén ruimte laat voor „wetenschappelijke”(!) speculaties over monogenese (het ontstaan van de huidige mensheid uit één ouderpaar) of polygenese (een ontstaan van de huidige mensheid uit velerlei oorsprong). Integendeel: de bijbel leert dat God uit één bloed het ganse mensengeslacht heeft gemaakt — Hand. 17:26 —, de band aan Adam is niet alleen een religieuze, maar ook een genetische deze mens is ons aller hoofd én ons aller vader.

Op deze wijze zouden we van hoofdstuk tot hoofdstuk kunnen voortgaan. We wijzen nog op 'n enkel ding. Het doet in het licht van de jongste geschiedenis van die Gereformeerde kerken, waartoe ds v. M. behoort, bijna komisch aan wanneer hij, schrijvend over tucht over ambtsdragers, zegt: „Het spreekt wel vanzelf, dat deze ontzetting uit het ambt pas plaats vindt na een soms jarenlang gesprek met de betrokkene”. Hoe lang is gesproken met dr Geelkerken, 1926? Met Schilder

en Greijdanus, 1944? Met mij is helemaal niet gepraat!!

Kort samengevat: dit zijn geen goede „Gesprekken over het geloof”.

Degenen, die eens willen weten wat er vandaag in de Geref. Kerken (syn.) aan de markt komt, kunnen hier terecht. Prijs inge. f 2.10, geb. f 3.25.

G. VISEE.

VAN HIER EN GINDS

Subsidie Kerkbouw

De gemeenteraad van Den Haag heeft besloten aan een aantal kerkgenootschappen, of de plaatselijke gemeenten daarvan, een bijdrage, berekend naar f 90.— per vaste zitplaats te verlenen in de stichtingskosten van de in Den Haag na 1945 te bouwen of reeds gebouwde kerken.

Dit besluit vloeide voort uit een ander besluit, dat de raad in december 1956 nam, waarbij hij richtlijnen vaststelde voor deze bijdragen.

De V.V.D.-fractie wenste geacht te worden te hebben tegen gestemd.

De voorzitter van deze fractie diende een voorstel van orde in, dat tot doel had dit punt van de agenda af te voeren tot, zoals hij in zijn toelichting op dit voorstel zeide, de regering en de Staten-Generaal het rapport van de commissie-Sassen, inzake de bijdrage in de kerkenbouw, behandeld zouden hebben. Dit voorstel van orde werd verworpen met 10 tegen 28 stemmen, alleen de V.V.D.-leden stemden voor.

Nieuw Maria-dogma

Op een Marialogisch congres te Lourdes hebben de daar aanwezige r.k. theologen voorgesteld bij de Paus een verzoek in te dienen een nieuw dogma toe te voegen aan de reeds bestaande reeks Maria-dogma's, nl. dat van Maria als algemeen middelares, of van Maria's geestelijke moederschap of van Maria als medewerkster van Christus de verlosser (Socia Christi Redemptoris).

Kardinaal Tisserant die het bekend maakte, deelde mede, dat de theologen lang en heftig over het dogma gediscussieerd hadden, maar dat de uitslag van deze discussies een ondersteuning betekende van het reeds door wijlen kardinaal Mercier uitgesproken verlangen een nieuw Maria-dogma te proclameren.

Theologische School in Afrika

Er bestaan plannen tot stichting van een theologische faculteit in Yaoundé in Frans Equatoriaal Afrika, ter opleiding van (inheemse) predikanten. De opleiding zou in handen gesteld worden van zeven professoren en telkens dertig à veertig getrouwde en ongetrouwde Afrikaanse studenten van dienst zijn, die vier jaar lang de colleges zouden moeten volgen. In Frans sprekend Afrika (zonder Madagascar) leven 4,5 miljoen inheemse protestanten. Dat is dus tweemaal zoveel als in Frankrijk zelf, dat... over acht theologische faculteiten beschikt.

Er bestaat een kans, dat de protestantse theologische faculteit aan de universiteit van Genève, die in 1960 vierhonderd jaar bestaat (zij werd door Calvijn zelf in het leven geroepen) de faculteit in Yaoundé zal adopteren.

PERSSCHOUW

Mej. M. Jonkhoff †

In Groningen overleed Mej. Jonkhoff. Ze was alom in de lande bekend als één der bestuursleden van de Meisjesbond. Jaren lang heeft zij als zodanig de Geref. Meisjesverenigingen gediend.

De tegenwoordige presidente Mej. Kunnen schreef in „de Poortwake” o.a. het volgende:

Lange jaren zat ze in het Bestuur. Hóé lang, kan ik op dit moment niet eens nagaan. In het jaarboekje van 1935 staat ze reeds vermeld als 1e secretaresse van de oude Bond. Heel veel jaren heeft ze dus

aan het Bondswerk haar rijke gaven en krachten gegeven.

Toen de Vrijmaking kwam behoorde zij tot de 5 Bestuursleden van de Meisjesbond, die zich mee vrijmaakten. En uit die vrijmaking der Kerk trok ook zij mee de consequentie voor het hele brede leven. Door de strijd van die vijf Bestuursleden zag men in, dat er aan de jeugd geen tweërlei leiding gegeven mocht worden, en werd er door het toenmalige Bestuur aan de Bond een uitspraak gevraagd over de te volgen koers. Het gevolg was, dat velen, die zich kerkelijk vrijmaakten, de Bond verlieten, maar ook meteen weer onder leiding van die 5 Bestuursleden een nieuwe Bond oprichtten. Dat was onze Bond, die tot op vandaag nog steeds pretendeert in wezen de voortzetting van de oude Bond te zijn, omdat de oude grondslag en doelstelling bewaard bleef.

Wij hebben als Meisjesbond ontzaglijk veel aan deze 5 Bestuursleden, en dus ook aan Mej. Jonkhoff, te danken. Onze dankbaarheid daarvoor hebben wij te tonen tegenover de Here, die deze Bestuursleden heeft willen gebruiken om ons te geven wat wij vandaag nog hebben, door in het oude, beproefde spoor verder te blijven gaan, in Zijn kracht.

Van deze vijf „oude” Bestuursleden is er niemand meer lid van het tegenwoordige Bestuur. Twee ervan heeft de Here nu reeds tot Zich genomen. Eerst Mejuffrouw C. F. Kok op 6 februari 1949 en thans Mejuffrouw Jonkhoff. Van de Bestuursleden die er nu zijn, zijn er slechts twee, die kort na de voortzetting van de Bond in 1945, n.l. in 1946 gekozen zijn. In het Bestuur zelf is er dus niemand die de strijd van toen heeft meegemaakt, en ik denk, dat er ook onder de verenigingsleden heel weinige zijn, die daarvan nog weten. Dat bergt het gevaar in zich, dat wij, die die strijd niet zo gekend en de geschiedenis niet zo meegemaakt hebben, zo licht verslappen in onze liefde tot en ijver voor die Bond, die de Here ons toch nog steeds laat behouden. En bij het wegvallen van één van degenen, die in die strijd de leiding hebben gegeven, is het goed elkaar aan dit alles opnieuw te herinneren. Opdat wij niet vergeten!

Ook „Opbouw” wil dankbaar gedenken wat Mej. Jonkhoff speciaal in de jaren rond de vrijmaking voor de gereformeerde jeugd en daarna voor het gereformeerde volk heeft gedaan.

AANKONDIGINGEN

Regelmatig verschijnt „De Fakkel”, Contactorgaan van de vrije Gereformeerde Kerk van Wolvega. Reeds acht nummers daarvan zijn verschenen. Het blad geeft een fris geluid. Het geeft een voluit gereformeerde voorlichting op kerkrechtelijk gebied. Voor wie de ontwikkeling der dingen in en om Wolvega wil leren kennen is het onmisbaar. De redactie van dit orgaan is in handen o.a. van Ds D. de Boer. Het administratieadres is: Leeuwerikstraat 35, Wolvega.

We attenderen hier eveneens op het gereformeed cultureel Maandblad **Ruimte**, 4e Jaargang No 6 en 7. De redactie begint in dit nummer een reeds lang bij haar bestaande voornemen uit te voeren, namelijk het belichten van een belangrijk onderwerp van verschillende kanten. In dit nummer wordt de vraag besproken **Wat is Kunst?** Na een artikel — van de hand van M. Siesling — dat deze vraag tot opschrift draagt volgen artikelen over: **Wat is Poëzie?** **Wat is beeldende kunst?** **Wat is Muzikaliteit?** resp. van P. A. Hekstra, H. H. Rookmaaker, en D. W. L. Milo. Een volgende no zal zich bezig houden met de vraag: **Wat is Psychologie?**

Bij F. van der Heijden, Tramstraat 13, Lochem verscheen in „proclamatievorm” **Luther's 95 Stellingen**, uit het Latijn vertaald door F. v. d. Heijden, hervormd Predikant. De stellingen zijn met grote letter op een groot plakkaat gedrukt. Aan de achterzijde daarvan vindt men een toelichting. We ontvingen een exemplaar van de 5e oplage. De prijs van deze uitgave is f 0,40, bij getallen grote korting, 10 ex. kosten, f 3,00.—, 100 ex. f 22,50. Toezending geschiedt na betaling op giro 911351 of in postzegels.

Derde verantwoording

van gelden „Een ereschuld der liefde”, grafsteen wijlen prof. Deddens

Per giro ontvangen van: C. B. te R. f 2,50; A. v. d. B.—v. A. te B. f 1,—; D. H. te Gr. f 2,50; fam. W. te Gr. f 100,—; J. S. te Gr. f 1,—; J. B. te A. f 1,—; N. N. te K. f 10,—; D. V. te Z. f 5,—; fam. G. te R. f 2,—; J. G. M. te P. f 2,50; P. P. te D. f 1,—; R. H. te Z. f 5,—; P. A. te Z. f 2,50; T. v. D. te E. f 2,50; K. A. v. d. V.—B. te Gr. f 2,50; Geref. Kerk Alblasterdam f 5,—; P. B. te H. f 2,50; J. K. te Gr. f 3,—; J. de G. te B. f 2,50.

Deze verantwoording is afgesloten 25 okt. na de morgenpost. Per giro dus ontvangen f 154,—. Voorts vond ik in mijn brievenbus een enveloppe, inhoudende f 10,—, zonder aanduiding van geveer of geefster; en werd mij ter hand gesteld een enveloppe, die f 7,50 bleek te bevatten, van de fam. S. te Z. De oogst van deze week komt op f 171,50 te staan. Totaal werd nu ontvangen f 427,98 + f 171,50 = f 599,48. We zullen de streefdatum wel moeten verschuiven, want als u dit leest, is het al 1 november, en... dit bedrag is nog lang niet voldoende. U was al van plan, naar uw giroboek te grijpen? Vergeet het dan niet, maar doe het direct: 't is een ereschuld der liefde.

Ds J. SMELIK,

Petr. Campersingel 263, Groningen,
Giro 81.25.98.

Rondom „Een afzetting”

In ons blad van 17 oktober 1958 verscheen een artikel van Ds A. H. Algra onder bovenstaande titel. Nu kregen we — naast andere reacties — bericht van een betrokkene, „dat de z.g. zaak Ds Eenhoorn nog lang niet ten einde toe is behandeld op de classis Dordrecht-Gorkum”. Wij hebben geen reden om aan de juistheid van dit bericht te twijfelen.

Bij dezen verklaren we, dat bovengenoemd artikel niet zó, als nu gebeurd is, zou zijn opgenomen, indien wij geweten hadden, dat deze zaak ter classis nog niet definitief was afgehandeld.

Wel willen we zeggen, dat het volgende voor ons vaststaat:

Ten eerste: Een classis heeft niet het recht een dienaar des Woords af te zetten.

Ten tweede: Een afzetting, waartoe besloten is met 8 stemmen vóór, 7 stemmen tegen en 4 onthoudingen, is voor God niet te verantwoorden. Onder zulk een stemverhouding mag geen dienaar des Woords „de woestijn worden ingestuurd”.

Zolang deze zaak niet definitief is afgehandeld zullen we geen artikelen over deze zaak opnemen.

REDACTIE.

KERKNIEUWS

Bevestiging en intrede. Na des morgens door zijn oom Ds K. Doornbos van Wormer bevestigd te zijn, nadat deze een preek had gehouden over Lukas 19 : 10, deed kand. M. Doornbos zijn intree in de Geref. Kerk van Ten Post met een preek over Gal. 1 : 8-11.

Intree. Ds F. v. d. Bos, overgekomen van Avereest-Dedemsvaart, deed j.l. zondag zijn intree in Goes, met een preek over Openb. 1 : 12-16.

Ds J. G. Agema. Maandag j.l. is Ds Agema met zijn vrouw en drie kinderen per vliegtuig van de K.L.M. weer naar zijn zendingsterrein op Borneo vertrokken. Vrijdag daaraan voorafgaand had hij afscheid genomen van de kerken in ons Vaderland in een samenkomst van de Geref. Kerk van Drachten. Het adres van Ds Agema is: Bengkajang, Kalimantan-Barat, Indonesia.

Afscheid. Ds J. Kamphuis, benoemd hoogleraar aan de Theol. Hogeschool nam zondagavond afscheid van de gemeente van Rotterdam-Delfshaven.

Praep. examen. De classis Kampen heeft praep. geëxamineerd en toestemming gegeven om te staan naar de bediening van Woord en Sacramenten de heren:

M. R. van den Berg, Broederweg 6, Kampen en J. Veenhof, 2e Ebbingestraat 5, Kampen. De heer Veenhof kan in verband met

voortgezette studie voorlopig geen verzoeken om een stichtelijk woord te spreken aanvaarden noch ook een beroep in overweging nemen.

Candidaat van den Berg wel.

De Generale Synode van Spakenburg besloot:

deputaten te benoemen „om met de Chr. Geref. deputaten al die zaken te bespreken, die de verhouding tussen onze kerken raken, opdat die verhouding duidelijk worde en beide kerken een verantwoorde beslissing nemen”;

opnieuw deputaten te benoemen voor de correspondentie met de buitenlandse kerken, welke deze instructie ontvingen:

a) contact te oefenen met die kerken in het buitenland, die met de Gereformeerde Kerken in Nederland in correspondentie getreden zijn;

b) contact te zoeken met alle buitenlandse kerken van geref. belijdenis en kerkregering;

c) de bij hen ingekomen Acta van de generale synoden der buitenlandse kerken te onderzoeken, en over voor de Gereformeerde Kerken in Nederland van belang zijnde besluiten aan de generale synode te rapporteren en eventueel te adviseren;

d) de Gereformeerde Kerken in Nederland, indien zich een geschikte gelegenheid voordoet, en zonder dat daaraan grote kosten verbonden zijn, te (doen) vertegenwoordigen op de meeste vergaderingen van de kerken in het buitenland, met welke correspondentie wordt onderhouden, onverminderd het bepaalde in art. 155 in de Acta van de Synode van Dordrecht 1893 i.z. vrije benoeming door de gen. synode enz.;

e) hen te machtigen de generale synode adviezen te geven naar aanleiding van bij hen ingekomen stukken;

Het contact met de buitenlandse kerken zal voortaan omvatten:

a) het op elkander acht geven, dat in de leer, de dienst, de kerkregering en de tucht, niet worde afgeweken van de gereformeerde belijdenis;

b) het toezenden van elkander van de agenda en de besluiten (Acta) der meeste vergaderingen, en het ontvangen op die vergadering van elkanders eventuele afgevaardigden als adviseurs;

c) het informeren van elkander i.z. eventuele wijzigingen of aanvullingen van belijdenis, kerkenordening en liturgische formulieren, terwijl de corresponderende kerken zich verplichten over het aanvaardbaar achten daarvan zich nadrukkelijk uit te spreken;

d) het aanvaarden van elkanders attestaties en het toelaten van elkanders dienaren des Woords tot de bediening des Woords en der sacramenten;

e) het doen van verantwoording aan elkander terzake van correspondentie met derden; de buitenlandse kerken waarmede reeds correspondentie werd aangegaan zijn: 1. The Free Reformed Churches of Australia; 2. The Canadian Reformed Churches; 3. Die Gereformeerde Kerke van Zuid-Afrika; correspondentie met de Geref. kerk van Monte Allegre in Brazilië zal worden gezocht;

aan de eerstkomende generale synode van de Chr. Geref. Kerken mee te delen dat zij deputaten benoemde met het oog op het overbrengen van de tekst der kerkelijke formulieren in hedendaags nederlands en haar te berichten dat, indien zij dat met haar wenselijk acht, door die synode voor dat doel te benoemen deputaten met haar deputaten ad hoc overleg zullen kunnen plegen over deze zaak;

dat ten aanzien van de psalmberijming bij Ds Hasper informaties zullen worden ingewonnen omtrent de vraag of er nog wijzigingen in zijn psalter kunnen worden aangebracht en of hij blijft bij zijn weigering om gedeelten van zijn berijming beschikbaar te stellen voor een eventuele verzamelbundel; de synode benoemde voorts de volgende deputaten:

Depp. tekst Formulieren: prof. L. Doekes (S); prof. C. Veenhof; dr H. M. Mulder, Kampen; dr J. Bosch, Kampen; ds G. Visée, Kampen; ds D. van Dijk, Groningen; br Z. J. Rittersma te Leiden; drs R. H. Bremmer, Enschede-Z.; L. T. Schravendeel te Overschie; secundi: ds C. P. Plooy en drs A. Plaatsman te Groningen.

Corresp. buitenl. Kerken: ds J. Meester, Amsterdam-Z.; S. van Renssen, Utrecht (S); ds J. Rijnveld, Spakenburg; ds W. G. Visser, Utrecht-C.; P. Jasperse, Leiden; F. J. Kerkhof, Rijswijk; ds F. F. Pels, Huizum; secundi: ds Jac. van Nieuwkoop, ds J. Kok, G. Visser, Santpoort.

Depp. Hoge Overheid: prof. C. Veenhof, mr J. W. Bast, Meppel; ds H. Bouma, Assen (S); ds D. van Dijk, Groningen; notaris C. van Drimmelen, Barendrecht; mr dr L. Roeleveld, Scheveningen; prof. mr H. D. van Wijk, Amstelveen; J. H. Veenkamp, Amersfoort; mr H. de Wilde, Scheveningen; secundi: mr P. A. C. Schilder, ds F. de Vries.

Deputaten-financieel: notaris J. A. Maris, Molenaarsgraaf (S); br J. D. Oosterom, Groningen; C. Lettinga, Amersfoort; H. Oosterhuis, Noordwolde (Gr.); T. Sikma, Kampen; secundi: J. F. Arends, Enschede, A. Haitsma, Harlingen, P. Groen, Rotterdam.

Deputaten-Curatoren.
voor Utrecht: ds H. Veltman, primus, ds J. A. Vink, sec.

voor Zd.-Holland: moet de aanwijzing nog geschieden door de part.syn.

voor de overige ressorten zijn de curatoren en hun secundi herbenoemd.

Depp. Radio-kerkdiensten: ds D. Vreugdenhil (S), Zwolle; ds P. Lok, IJmuiden; ds O. W. Bouwsma, Kampen; br A. Veltman, Kampen; ds H. D. van Herksen, Hilversum; br C. C. de Vries, Hattum; secundi: ds G. Hagens, br G. Bijlenga, Breukelen.

Samenspreking met Chr. Ger. Kerken: ds J. van Bruggen (S), Assen; ds N. Bruin, R'dam-Charlois; ds F. de Vries, 's-Gravenhage; ds P. K. Keizer, Groningen; prof. drs L. Doekes; prof. dr H. J. Jager; prof. H. J. Schilder; prof. C. Veenhof; secundi: ds C. G. Bos, ds G. Janssen.

Psalmberijming: ds J. J. Verleur, Lisse; ds J. J. de Vries (S), Bergentheim; br P. van Dijke te Breda; drs E. Teunis, Monster; drs J. P. Lettinga, Kampen; br P. A. Hekstra, Rotterdam; br H. v. d. Schaaf, Amsterdam; ds J. Smelik, Groningen; br D. W. L. Milo, Nunspeet; secundi: drs B. Jongeling, br M. Lok, Zwolle, br W. Meijer, Groningen.

Archiefbew. Kerk: Kerk te Groningen.

Toezicht op het archief: Kerk te Hoogkerk.

Uitschrijven van bededagen naar art. 66 K.O.: classis 's-Gravenhage.

Dep. voor Voorbereiding van de volgende synode: ds J. van Bruggen (S); ds H. Veltman; ds J. A. Vink; br C. C. de Vries.

Als ERKEND AANMELDINGSBUREAU verzorgen wij voor U alle emigratie-papieren. Wij geven voorlichting en verlenen bemiddeling voor plaatsing in alle landen en plaatsen waar eigen Gereformeerd Kerkelijk leven is.

VRAAGT VOORLICHTING VIA UW EIGEN ORGANISATIE:

GEREFORMEERDE EMIGRATIE STICHTING
Th. van der Kempweg A 32, Utrecht, tel. 30335 - b.g.g. 26393

Vertegenwoordigers door geheel Nederland

Drukkerij Steenberg
ZEIST - TELEFOON 03404 - 2452
★
Periodieken
Boekwerken
Handeldrukwerk

ADVERTENTIE-TARIEF:

Regelprijs 20 cent per m.M.
Bij contract reductie.

★
FAMILIEBERICHTEN:

Regelprijs 15 cent per m.M.

Abonnementen s.v.p. bij vooruitbetaling door storting op girorekening 233117 t.n.v. Drukkerij Steenberg, Zeist, met bijvermelding voor „Opbouw”.

Abonnementsprijs: f 5.- p. halfj. - f 10.- p. jr. Losse nummers 25 cent. Buitenland: f 6.25 per halfjaar - f 12.50 per jaar.